

Biologische teelt op veen kán, maar is het ook rendabel?

B. Snoek, W. Schuring en J.P.H. van Leijden

Het beleid van het Ministerie van LNV streeft naar een omvang van de biologische landbouw van 10% van het totale areaal in 2010. Dit geldt ook voor boomkwekerijgewassen. Om de mogelijkheden van biologische boomteelt in kaart te brengen vindt er onderzoek plaats. In de periode 2001 t/m 2003 is op de proeflocatie van PPO Bomen te Boskoop onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van de biologische teelt van sierheesters op veengrond. Voor boomkwekers is het niet alleen belangrijk of het biologisch telen van gewassen technisch haalbaar is, maar vooral ook of er een boterham mee is te verdienen.

Teeltplan

Dit artikel gaat in de op tweejarige teelten 2001–2002 en 2002–2003. Beide tweejarige teelten omvatten nagenoeg een gelijk teeltplan. Geteeld werden *Acer palmatum* 'Atropurpureum', *Mahonia bealei* 'Hivernant', *Prunus laurocerasus* 'Herbergii', diverse c.v.'s *Syringa* waaronder 'Andenken an Ludwig Späth', *Magnolia stellata*, *Buxus microphylla* 'Faulkner' en *Rhododendron* c.v. De gewassen werden geteeld op een oppervlakte van 600 m². Dat houdt in dat per gewas (zes gewassen over twee teeltseizoenen) 50 m² was aangeplant. In de berekeningen is alles omgerekend naar hectares.

Teelttechnisch, o.a. qua mest en mineralen (MINAS) en qua gewasbescherming bleek dat alle voornoemde gewassen biologisch zijn te telen uitgezonderd *Rhododendron*. De *Rhododendron* ging in het natte najaar van 2001 verloren door optredende ziekten zoals *Pestalotia* (bladvlekkenziekte) en *Phytophthora* (wortelrot). In 2002 is *Prunus laurocerasus* 'Herbergii' daarom voor een éénjarige teelt ingeplant ter vervanging van de *Rhododendron*.

Twee methoden

Bedrijfseconomische getallen zijn op verschillende manieren te verzamelen en interpreteren. In het op PPO uitgevoerde onderzoek is gekozen voor twee verschillende methoden, namelijk: **Kostprijs per gewas** en **Opbrengst per € 100,= kosten**. De eerste methode is gewasgericht, terwijl de tweede methode meer bedrijfsgericht is. Voor de berekening van het kengetal "Opbrengst per €100 kosten" zijn de gegevens geëxtrapoleerd voor de gemiddelde bedrijfsgrootte in de regio (115 are beteelbaar oppervlak).

Elk van beide methodes heeft voor- en nadelen. Zo is de Kostprijsmethode voor een teler zeer inzichtelijk. Bovendien komt men tot uitspraken per gewas: de teler kan zelf vergelijken hoe de prijs van zijn product zich verhoudt tot bijvoorbeeld de indicatieve kostprijzen uit het Kostprijzenboekje. Nadelen zijn dat het vrij simplistisch is en dat een samenhang tussen de teelten niet inzichtelijk wordt gemaakt. Zo is het voor de Kostprijsmethode niet duidelijk waaraan men een eventuele teelt van *Tagetes* zou moeten toerekenen. Het belangrijkste voordeel van de methode Opbrengst per € 100,= kosten is dat het een bedrijf in volledige samenhang beziet, o.a. wat betreft arbeid (los/loonwerk). Daarnaast is het een herkenbaar getal voor de sector om bedrijven, bedrijfstakken en regio's te vergelijken.

Opbrengsten en kosten

Voor beide methodes moeten gegevens verzameld worden. Deze bouwstenen zijn in beide gevallen nagenoeg hetzelfde. Men heeft inzicht nodig in de opbrengsten, kosten voor uitgangsmateriaal, bemesting en gewasbescherming, overige teeltkosten zoals kosten voor aanvulgrond, hulpstoffen, gaaslappen, verkoop en vakheffing, rente omlopend vermogen (in dit onderzoek gesteld op 6%), kosten voor duurzame productiemiddelen zoals grond, schuur en machines, arbeid (los/vast), kosten voor loonwerk en overige bedrijfskosten, zoals kosten voor elektriciteit, abonnementen, voorlichting en SKAL. In de in dit onderzoek uitgevoerde berekeningen is uitgegaan van arbeidskosten zoals deze door het CBS zijn verzameld.

De teelten 2001–2002 en 2002–2003 verschilden op enkele punten van elkaar. Weliswaar werden er dezelfde gewassen geteeld, maar in 2001–2002 ging het bedrijfssysteem voor sering uit van éénjarig plantgoed, terwijl in 2002–2003 uit werd gegaan van winterhandveredeling die direct in het veld was uitgeplant. In 2002–2003 groeiden de seringgen beter. *Magnolia* groeide in 2002–2003 beter dan in de eerste teelt vooral door een geringere uitval, terwijl de maten over het algemeen kleiner waren. Dit gold ook

voor *Acer*. De resultaten van de *Prunus* zijn voor beide teelten niet te vergelijken. Het gaat om een éénjarige teelt in 2002 en een tweejarige teelt in 2002–2003.

Bemesting en gewasbescherming

De kosten voor bemesting en gewasbescherming zijn gering. Er werd bemest met de biologische meststoffen bloed-, hoorn- en beendermeel. Wat betreft gewasbescherming kan opgemerkt worden dat in 2001 en 2002 er geen kosten zijn gemaakt, terwijl in 2003 tegen trips is gespoten in de seringen met Spruzit. De kosten voor deze bespuiting waren echter verwaarloosbaar. In 2003 zijn er bij wijze van experiment ook roofmijten tegen spint in de *Buxus* losgelaten.

Tegen onkruid is afgedekt met boomschors. De boomschors kostte € 60,=/ m^3 bij een dosering van 5 m^3 /are. Voor vakheffing (0,8%), verkoopkosten (15%) en rente omlopend vermogen (6% x aanwending) zijn vaste percentages gebruikt.

Voor duurzame productiemiddelen zijn de jaarkosten berekend op circa € 12.800 per ha.

Qua arbeid valt op dat onkruidbestrijding ongeveer 23% van het aantal arbeidsuren bedraagt over het seizoen 2001- 2002: 977 uur op een totaal aantal arbeidsuren van 4315 voor het seizoen 2001 – 2002 voor 1,15 ha. Voor 2002–2003 waren deze getallen: onkruidbestrijding 810 uur op een totaal van 4245 uur voor een bedrijf van 1,15 ha.

Resultaten

De bedrijfseconomische resultaten zijn samengevat in onderstaande tabellen.

Tabel 1. Gerealiseerde kostprijzen in € per gewas voor beide teelten (=gewasgericht)

	2001-2002	2002-2003
Acer	6,63	6,07
Buxus	5,34	6,01
Magnolia	6,38	5,53
Mahonia	4,60	4,90
Prunus	5,11	3,84
Syringa	4,86	4,14

Bij de kostprijsberekeningen is uitgegaan van een percentage onverkocht van 10%. Dit percentage is ambitieus, maar is wel gerealiseerd op het proefbedrijf, mede doordat de seringen uit de teelt van 2001-2002 zijn opgepot en later verkocht.

Tabel 2. Gerealiseerde opbrengsten per € 100,= kosten voor beide teelten (op basis van bedrijfsgrootte van 115 are)

	2001/2002	2002/2003
Opbrengsten (a)	232 100	234 200
Toegerekende kosten		
- Uitgangsmateriaal	76 500	59 000
- Bemesting	11 200	1 000
- Gewasbescherming	0	27
- Overig	43 000	42 100
- Rente omlopend vermogen	6 300	5 100
Totaal toegerekend (b)	137 000	107 200
Bouwplansaldo (a-b)	95100	127 000
Niet-toegerekende kosten		
- arbeid vast	61 900	63 700
- arbeid los	19 500	20 100
- Loonwerk	1 100	700
- Grond, gebouwen en machines	14 800	14 800
- overige kosten	7 000	7 000
Totaal niet-toegerekende kosten (c)	104 300	106 300
Netto-bedrijfsresultaat (a-b-c)	9 200-	20 700
Opbrengst /100€ kosten	96.19	109.70

Conclusie

Over 2001-2002 voldoet biologische teelt dus niet aan het criterium economische duurzaamheid. Hierbij moet aangetekend worden dat bij de berekeningen NIET is uitgegaan van een meerwaarde van biologisch geproduceerd materiaal, maar dat is uitgegaan van de gemiddelde prijzen uit het Kostprijzenboekje. Over 2002-2003 is dus een duidelijk beter resultaat behaald met hetzelfde teeltplan. Resultaten zijn van jaar tot jaar wisselend, maar ook al wordt geen meerprijs betaald voor biologisch geproduceerd materiaal: biologisch telen van sierheesters op veengrond van voornoemde gewassen lijkt economisch haalbaar.

Wouter Schuring (projectleider biologische boomteelt op veengrond) en Bert Snoek (bedrijfseconoom). Beide zijn werkzaam voor PPO-Bomen te Boskoop.

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door financiering van het Ministerie van LNV en het Productschap Tuinbouw.